

Kommunedelplan

Helse og familie 2024 - 2036

Vedtatt i kommunestyret 30.05.2024 (sak 24/057)

Forord

Kommunedelplanen for helse og familie i Ørland kommune er et overordnet styringsdokument som har et 12-årsperspektiv. Den har som mål å bidra til valg av gode strategier for å møte fremtiden med et bærekraftig tjenestetilbud. Planen tar sikte på å legge grunnlaget for en helhetlig og effektiv helse- og omsorgstjeneste i kommunen.

I tråd med dette må vi erkjenne at dagens løsninger ikke nødvendigvis er tilstrekkelige for å håndtere morgendagens utfordringer. Vi står overfor en økning i antall eldre, samtidig som vi ikke blir flere i yrkesaktiv alder og derfor blir aldersbæreevnen stadig mer i ubalanse. Samtidig øker kompleksiteten i alle helsetjenestene og det blir nye krav til kvalitet og tilgjengelighet. For å møte disse utfordringene må vi tenke nytt og stå sammen med andre aktører.

Tverrfaglig samarbeid er derfor et nøkkelord. Vi må samarbeide både lokalt og regionalt, med kommuner, fylkeskommuner, spesialisthelsetjenesten, universitets- og høyskolesektoren, samt andre utviklings- og kompetansemiljøer, for å se utover tradisjonelle løsninger og finne innovative måter å møte helse- og omsorgsutfordringene på. Like viktig er samarbeidet med lokalsamfunnet, frivilligheten og nettverket for å mobilisere samfunnets omsorgsressurser, for det er kun gjennom felles innsats kan vi utvikle løsninger som gir god omsorg til våre innbyggere i dag, og til fremtidige generasjoner.

Ørland kommune har en unik mulighet til å forme fremtidens helsetjenester gjennom kommunedelplanen. Ved å tenke nytt og stå sammen med andre, kan vi skape robuste og bærekraftige helse- og familietjenester som møter innbyggernes behov i årene som kommer.

Ørland kommune ved helse og familie

Innhold

Forord	1
Innledning.....	4
Overordna føringer	5
Helse og familie mot 2036.....	6
Satsingsområder mot 2036.....	7
Mål og strategier mot 2036	9
Veien videre.....	16

← Åpen omsorg

Innledning

Kommunedelplan for helse og familie i Ørland er et overordnet styringsdokument som legger grunnlaget for utformingen av kommunens helse- og omsorgstjenester. Planen legger føringer for prioriteringer og satsingsområder de kommende 12 årene.

Formål med planen

Planen skal vise satsingsområder, mål og strategier kommunen skal jobbe etter for å sikre gode helse- og omsorgstjenester for innbyggerne i Ørland. Den skal tydeliggjøre hvilken retning tjenestene utvikles og hva som forventes av både tjenestene og innbyggerne. Planen følger opp kommuneplanens samfunnsdel (2022 – 2034) og nasjonale føringer på området.

Avgrensninger

Kommunedelplanen gjelder for tjenestene som er organisert under helse- og familie i Ørland kommune. Herunder hjemmebasert omsorg, sykehjem, oppfølgingstjenesten, forvaltning og administrasjon, legekontor og tjenestene i familiens hus: helsestasjon og skolehelsetjeneste, svangerskapskontroll, fysio- og ergoterapi, familie og forebygging - psykisk helse og rus.

Planprosess

Kommunedelplanen er den første felles planen etter kommunesammenslåing i 2020, og er et resultat av et bredt samarbeid og stort

engasjement fra innbyggere, folkevalgte og ansatte.

Det er prioritert fem overordnede mål som representerer satsingsområdene som helse- og familie skal jobbe sammen om frem mot 2036. Hvert mål består av flere strategier som skal bidra til at vi beveger oss mot måloppnåelse.

Oppfølging av planen

Mål og strategier vil bli fulgt opp i økonomiplan og budsjett som rulleres årlig. Det er satt opp måleindikatorer som gir innsikt om utviklingen går i riktig retning, og vil være en del av vårt styringsverktøy. Dette sikrer at vi opprettholder et fokus på målrettet handling og kontinuerlig forbedring i vårt arbeid med å oppnå de ønskede resultatene for våre innbyggere og lokalsamfunnet som helhet.

Utfordringsbildet er kompleks, og helse og omsorgstjenestene er stadig i endring. Vi forplikter oss til kontinuerlig evaluering, tilpasning og forbedring av strategier og tiltak i tråd med beste praksis.

Overordna føringer

I løpet av de siste årene har det blitt utgitt flere stortingsmeldinger og andre retningsgivende dokumenter som har stor innvirkning på utviklingen av den kommunale helse- og omsorgstjenesten. De nasjonale føringene peker på viktige områder for forbedring, blant annet teambasert pasienthåndtering, økt kompetanse blant helsepersonell, implementering av mer effektive tjenester, økt bruk av digitale verktøy og hjelpemidler, samt forbedret samarbeid både internt i kommunene og med andre instanser.

En oversikt over aktuelle nasjonale, regionale og lokale føringer er presisert i vedlegg 1. Kunnskapsgrunnlag helse og familie.

Kommuneplanens samfunnsdel (2022 – 2034)

Kommuneplanens samfunnsdel er den viktigste lokale føringen for helse og familie. Samfunnsdelen består av 3 satsingsområder og et overordnet prinsipp som vil være retningsgivende for kommunedelplanen:

Ørland 2034 er klimanøytral

Klimautfordringene er globale, men konsekvensene og håndteringen av dem må i stor grad skje lokalt. Mål om klimanøytralitet er et overordnet satsingsområde for kommunens arbeid de neste tolv årene.

Ørland snakker sammen!

Ørland skal være et samfunn for alle. Vi skal skape tilhørighet og samhold gjennom dialog, samhandling og involvering. Ørland skal være en kommune hvor alle innbyggere blir sett og opplever å være en del av fellesskapet.

Ørland skaper livsglede!

Barn og unge skal ha en trygg og aktiv oppvekst som gir gode vilkår for læring, mestring og

mening. Ørland satser på folkehelse, sunne levevaner, og fremmer fellesskap og inkludering gjennom kultur, idrett og frivillighet. Innbyggere i Ørland har gode hverdagsliv og opplever livsmestring uavhengig av alder og forutsetninger. Eldre skal ha en trygg og god alderdom, med fremtidsrettede helsetjenester.

Ørland utvikler mangfold!

Ørland skal ha en grende-, tettsteds- og byutvikling som styrker og bygger videre på de ulike kvalitetene og særpreget til de ulike stedene. Ørland satser på kompetanseutvikling, innovasjon, produktivitet og arbeidsdeltakelse for alle. Ørland er stolt av sin unike natur- og kulturarv. Det er en ressurs vi skal ivareta, gjøre tilgjengelig og vise frem.

Helse og familie mot 2036

Vi står ovenfor store samfunnsendringene i årene som kommer. Fremtidsbildet viser at dagens måte å organisere og drive helsetjenestene på, ikke vil være bærekraftig i årene fremover. Tjenestene må i større grad støtte opp og utløse ressurser som ligger hos innbyggeren selv og deres nettverk.

Kommunene har det viktige ansvaret med å sikre at alle innbyggere, uavhengig av alder eller diagnose, får tilgang til gode og forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

I tiden som kommer, vil helse- og omsorgssektoren møte en rekke utfordringer. Vi blir flere innbyggere, vi lever lenger, og forventningene til helsetjenestene øker. Dette gjør det komplekst å balansere ønsker og behov innenfor de tilgjengelige ressursene. Spesielt knapphet på arbeidskraft vil sette begrensninger for hvordan vi kan håndtere oppgavene.

Beslutninger som tas i dag må nøye vurdere konsekvensene de vil ha for kommende generasjoner. Det er avgjørende at vi endrer retning og arbeider mot å skape en helsetjeneste som kan opprettholde likeverdige helse- og levekår, samtidig som den sikrer høy kvalitet i helse- og omsorgstjenestene også for fremtidige generasjoner. For å oppnå dette målet, er det nødvendig med en helhetlig tilnærming som tar hensyn til økonomiske, sosiale og miljømessige faktorer.

Psykiske lidelser og rus, i tillegg til og muskel- og skjelettplager koster samfunnet mest, i form av behandlingstkostnader og tapt arbeidskraft. Vi må

derfor investere i forebyggende og helsefremmende tiltak som kan redusere sykdomsbyrden og forbedre folks helse og livskvalitet på lang sikt.

Fremtidsbildet utfordrer oss til å tenke nytt, det krever en omstilling både blant innbyggere, ansatte og folkevalgte.

De siste årene har vist at kommunesektoren må kunne håndtere et mangfold av uforutsette hendelser som pandemi og flyktningstrømmer. Dette krever en helsetjeneste som klarer å omstille seg etter samfunnets behov.

For å sikre en bærekraftig helsetjeneste, er det nødvendig å utnytte potensialet som ligger i teknologiske løsninger, optimalisere bruken av de ansattes kompetanse og løse oppgavene på mest mulig effektiv måte. Det er avgjørende å legge til rette for at hver enkelt innbygger kan mestre sitt eget liv og oppleve høy livskvalitet. Vi er avhengig av at lokalsamfunnets innbyggere mobiliseres på nye måter og blir ressurser for hverandre.

Utviklingstrekk mot 2036

Vi blir flere eldre

Det bor i dag 645 personer over 80 år i Ørland, i 2040 er det forventet å være en dobling. 40% av innbyggere over 80 år mottar helse- og omsorgstjenester. En aldrende befolkning vil medføre et betydelig større behov for helse- og omsorgstjenester. Samtidig ser vi at eldre i dag er mer ressursdyktig enn tidligere generasjoner.

Aldersbæreevnen reduseres

Parallelt med økning i antall eldre, vil vi bli færre i yrkesaktiv alder. I tillegg har Ørland 20% utenforskap, som innebærer at 1230 personer mellom 20 – 66 år som er verken er i arbeid eller opplæring. Aldersbæreevnen i Ørland og Norge vil reduseres betraktelig mot 2040.

Kommunene sliter med rekruttering og kompetanse

Helse- og omsorgstjenestene har et kontinuerlig behov for tilgang på kvalifisert arbeidskraft. Ørland har utfordringer med rekruttering innenfor alle helsefaglige profesjoner. Vi er derfor avhengig av å gjennomføre omstillingsarbeidet i tråd med tiltak anbefalt i Helsepersonellkonvensjonens utredning «tid for handling», som oppgavedeling, arbeidstidsordninger, samt fokus på å beholde og utvikle de ansattes kompetanse.

Flere innbyggere med kroniske og sammensatte sykdomsbilder

På grunn av endringer i befolkningens sammensetning og fremskritt innen medisinsk vitenskap, vil antallet mennesker som lever med en eller flere kroniske sykdommer øke betydelig. I tillegg ser man at det flere komplekse helseutfordringer knyttet til psykisk helse og rus.

Sterk teknologisk utvikling

Teknologiske løsninger og kunstig intelligens vil ha en betydelig innvirkning på helsetjenestene i årene fremover. Den digitale utviklingen kan bidra til mer effektiv behandling, robotisering av arbeidsprosesser, samle kompetanse med kommunikasjonsteknologi og trygghet til bruker og pårørende.

Økte forventninger til tjenestene

Med økende tilgjengelighet av kunnskap vil innbyggerne naturlig nok utvikle større forventninger og krav til helsetjenestene. Samtidig står ressursene i helsetjenestene overfor økende press.

Økonomisk handlingsrom

Forutsigbare rammevilkår er avgjørende for at sektoren skal greie å etterleve nasjonale føringer og lovkrav, i tillegg til lokale prioriteringer. Det å satse på forebyggende innsats, riktig bruk av kompetanse, i tillegg til stabile og forutsigbare tjenester vil fremme økt gevinst både i menneskelig og økonomisk perspektiv.

Les mer i vedlegg 1. Kunnskapsgrunnlag

Satsingsområder mot 2036

De fire satsingsområdene ble vedtatt i kommunestyret 22. juni 2023 (sak 23/96) og danner grunnlaget for mål og strategier i kommunedelplanen.

Samskaping og medvirkning

Helse- og familietjenestene skal skapes og utvikles i fellesskap sammen med kommune, frivillighet, næringsliv, innbyggere og andre aktører.

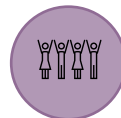
Forebygging og mestring

Helse- og familietjenestene skal legge til rette for at individer og familier opplever mestring, gjennom å utnytte sine evner og muligheter. Innbyggeren skal være aktiv i eget liv.

Fremtidsrettede helsetjenester

Vi skal være en innovativ helsetjeneste, hvor vi ser på nye måter arbeidsmetoder og faglige tilnærminger. Det skal være en dør inn til helse- og familietjenestene hvor brukere og pasienter får tilpasset og rett tjenester, til rett tid.

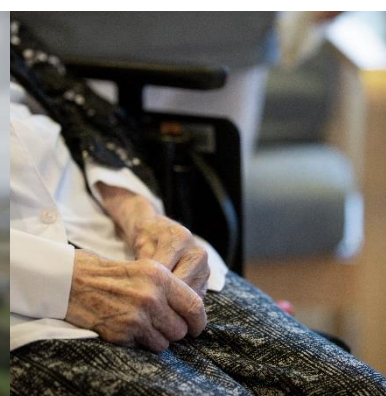
Kompetanse og rekruttering

Ørland kommune skal være en attraktiv kommune som klarer å rekruttere, beholde og utvikle sine medarbeidere. God kompetanse på riktig nivå, på rett sted og til riktig tid, er en forutsetning for gode, effektive og trygge tjenester.

Ørland 2034 er klimanøytral

Mål om klimanøytralitet stå som et overordnet prinsipp for kommunens arbeid de neste tolv årene.

Mål og strategier mot 2036

Mål 1	Derfor skal vi (strategi)	
<p>Innbyggere i Ørland har gode hverdagsliv og opplever mestring uavhengig av alder og forutsetninger</p> <p>Gjennom forebygging og tidlig innsats kan en styrke helse, livskvalitet og selvstendighet hos den enkelte. Forebygging og tidlig innsats handler om å identifisere risikofaktorer, tilby tilpassede tjenester og støtte innbyggeren/ pasienten/ brukerens egne ressurser. Målet er at helse og familietjenesten skal bidra til å skape et godt og inkluderende lokalsamfunn for alle, der en tilrettelegger for at hver enkelt kan utvikle seg, delta i samfunnet og ha innflytelse på eget liv, uavhengig av bakgrunn, alder, funksjonsnivå og økonomi.</p>	1A	Gi informasjon og opplysning til alle innbyggerne om muligheter for lavterskeltilbud, deltakelse i samfunnet, velferdsteknologiske løsninger og tjenestetilbudet
	1B	Styrke innbyggernes kompetanse knyttet til god helse, bolig og planlegging av eget liv og alderdom
	1C	Bidra til å redusere sosiale helseforskjeller gjennom å satse på folkehelse, forebygging og helsefremmende arbeid
	1D	Fremme en kultur som verdsetter og prioriterer livsglede som en viktig faktor for god helse og livskvalitet for alle
	1E	Bygge laget rundt barnet gjennom tverrfaglig samarbeid og styrke foreldre og nettverk som ressurs
	1F	Jobbe for å være et aldersvennlig samfunn, og innbyggerne skal bo trygt hjemme
	1G	Gjennom systemisk praksis bidra til helhetlige tjenester som fremmer barn og unges fysiske og psykiske helse
	1H	Legge til rette for god og riktig mat hele livet
Dette følger vi med på (måleindikatorer)		
<ul style="list-style-type: none"> • Bruker- og pårørendeundersøkelser • Antall pasienter som mottar tjenester fra psykisk helse og rus • Ungdata-undersøkelsen 	<ul style="list-style-type: none"> • Innføring av bo trygt hjemme-reformen • Nasjonal utrulling av CRPD-prosjektet • Befolkningens helsetilstand (folkehelseoversikt) • Søknad om heldøgns omsorg 	

Mål 2	Derfor skal vi (strategi)	
<p>Mobiliserer og støtter samfunnets omsorgsressurser</p> <p>Helse og familietjenesten skal mobilisere og støtte samfunnets omsorgsressurser fordi det bidrar til å fremme helse, livskvalitet og sosial deltakelse for alle. Omsorgsressurser kan være frivillige organisasjoner, pårørende, naboer, venner eller andre som kan gi praktisk eller emosjonell støtte til personer med ulike behov. Ved å samarbeide med omsorgsressursene i samfunnet kan en benytte deres kompetanse, erfaring og motivasjon til å bygge et inkluderende lokalsamfunn for alle. Dette vil også avlaste ansatte og frigjøre helsepersonell ressurser til å ivareta individets behov for nødvendig helsehjelp.</p>	2A	Støtte og aktivere ressurser hos familier og sosialt nettverk for å styrke omsorgsfellesskapet
	2B	Ha systematisk og målrettet samarbeid med frivillige for å bidra til sosial deltakelse og livsglede
	2C	Støtte utvikling av gode botilbud og tilrettelegging av egen bolig sammen med boligkontor, kommunalteknikk og næringsliv
	2D	Samarbeide med kultur, lag og foreninger for å skape gode møteplasser, forhindre utenforskap og styrke sosialt nettverk
	2E	Utvikle et systematisk samarbeid med Forsvaret, politi, brann og frivillige lag og organisasjoner for å sikre tilstrekkelig samfunnssikkerhet og beredskap
Dette følger vi med på (måleindikatorer)		
<ul style="list-style-type: none"> • Hvor mange frivillige har vi samarbeid med • Bruker- og pårørendeundersøkelser • Samarbeid med eksterne ang. botilbud 		

Mål 3	Derfor skal vi (strategi)	
<p>Gjennom innovative løsninger har vi god ressursutnyttelse og bærekraftige tjenester</p> <p>For å møte fremtidens behov, må vi finne nye og innovative måter å levere tjenester på. Vi må ta i bruk ny teknologi og kompetanse for å utvikle organisasjon til å levere fleksible løsninger. Gjennom ny modell for tildeling av tjenester vil helsepersonellressursen prioriteres og samfunnets ressurser mobiliseres. Nasjonale føringer anbefaler flere tiltak for å møte fremtidens behov for helse- og omsorgstjenester, blant annet oppgavedeling mellom ulike yrkesgrupper og nivåer i helsetjenesten og jobbe mer i tverrfaglig team. Hensikten er å sikre gode bærekraftige tjenester til nåværende og fremtidige generasjoner.</p>	3A	Tildele og utvikle helse- og omsorgstjenester i tråd med tillit- og dialogbasert vurdering
	3B	Basere vårt arbeid på kunnskap og forskning, og vi samarbeider med andre utviklingsaktører for å finne løsninger som fremmer nyskaping og kvalitet
	3C	Ha hensiktsmessig samlokalisering av fagmiljø og tjenester som legger til rette for effektiv drift
	3D	Jobbe målrettet og systematisk med bemanning, bruk av team og fordeling av oppgaver, slik at ansattes kompetanse, erfaring og kapasitet benyttes best mulig
	3E	Ha digitale løsninger som en integrert del av tjenesten
	3F	Utvide bruk av gruppetilbud for god ressursutnyttelse og som bidrar til mestring og fellesskap
	3G	Utvikle en fremtidsrettet og bærekraftig allmennlegetjeneste
Dette følger vi med på (måleindikatorer)		
<ul style="list-style-type: none"> • Evaluering av nye løsninger/prosjekt for bruker og i organisasjon • Antall velferdsteknologiske løsninger i drift • Bruk av digital hjemmeoppfølging • IPLOS • Tilfredshet fra brukere ved revurdering av tjenester 	<ul style="list-style-type: none"> • Antall i gruppetilbud • Omdefinerte oppgaver mellom helsepersonell • Timeplanutnyttelse og brukerrettet tid i Helseplattformen • Liggedøgn på sykehus og institusjon 	

Mål 4	Derfor skal vi (strategi)	
<p>Vi skal gi og utvikle helhetlige og koordinerte tjenester i dialog med innbyggere, brukere, pårørende og samarbeidspartnere</p> <p>Utvikling av helhetlig og koordinerte tjenester i helse og familietjenesten innebærer å sikre at brukerne får tilgang til de tjenestene de trenger, når de trenger dem, på en effektiv og samordnet måte. Dette krever tverrfaglig samhandling mellom ulike nivåer og aktører i tjenesten. Samtidig er det avgjørende for utviklingen av fremtidens tjenester at innbygger, pasient/ brukere og pårørende involveres mer i planlegging og gjennomføring av tjenestene.</p>	4A	Gjennom endret perspektiv fra omsorg til mestring sikres riktig tjenester til riktig tid
	4B	Ha «ei dør inn» til helse- og familietjenestene for å sikre tidlig dialog og avklare forventninger mellom innbygger og tjenestene
	4C	Bistå den enkelte i å være en aktiv deltaker for å mestre egen hverdag
	4D	Styrke og støtte pårørende i deres omsorg for sine
	4E	Styrke samarbeidskultur og rutiner på tvers av kommuner, enheter og fagfelt for å sikre gode tjenester
	4F	Aktivt utvikle fremtidens helse- og familietjeneste gjennom brukerpanel og pårørendeutvalg
	4G	Sikre gode pasientforløp og trygge overganger internt og på tvers av nivåene i primær- og spesialisthelsetjenesten
 Dette følger vi med på (måleindikatorer)		
<ul style="list-style-type: none"> • Antall søkere til kommunale helse- og omsorgstjenester • Antall brukere av de ulike tjenestene • Antall klagesaker • Bruker- og pårørendeundersøkelser • Antall som bruker HelsaMi • Varighet av behov for tjenester og lengde på tilbud • Evaluering av behandling på individnivå 		

Mål 5	Derfor skal vi (strategi)	
<p>Vi er en attraktiv arbeidsplass for våre ansatte</p> <p>Å være en attraktiv arbeidsgiver er viktig for å rekruttere og beholde kvalifisert personell, sikre god kvalitet på tjenestene, og fremme trivsel og motivasjon hos de ansatte. For å kunne ivareta innbyggernes fremtidige tjenestebehov og samtidig ivareta ansatte som opplever en hverdag med økende krav, tidspress, samtidsutfordringer, er det avgjørende å fokusere like sterkt på å beholde egne ansatte, som å rekruttere nye. Vi tilstreber å være en nyskapende og attraktiv arbeidsgiver som tilbyr gode arbeidsvilkår, faglig utvikling, anerkjennelse og medvirkning.</p>	5A	Gjennom inkludering, etisk refleksjon og medvirkning skape gode arbeidsmiljø og godt omdømme
	5B	Gjennom bemanningsledelse og heltidskultur sikre kontinuitet i tjenestetilbud og forutsigbare arbeidsforhold
	5C	Legge til rette for kompetanseheving og faglig utvikling for personlig vekst og kvalitet på tjenestene
	5D	Legge rekrutteringsstrategien til grunn for å beholde og rekruttere ansatte
	5E	Gjennom kompetente og innovative fagmiljø bidra til at Ørland er en attraktiv bo- og arbeidskommune
Dette følger vi med på (måleindikatorer)		
<ul style="list-style-type: none"> • Antall med helsefaglig utdanning • Hvor mange i utdanningsløp/stipendordninger • Sykefravær • Antall ansatte med kompetanse i forhold til kompetanseplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontinuitet i drift • Andel i heltidsstillinger • Antall vakante stillinger • Følge med på turnover • Involvering av partssamarbeid (LTV-grupper) • Medarbeiderundersøkelsen 	

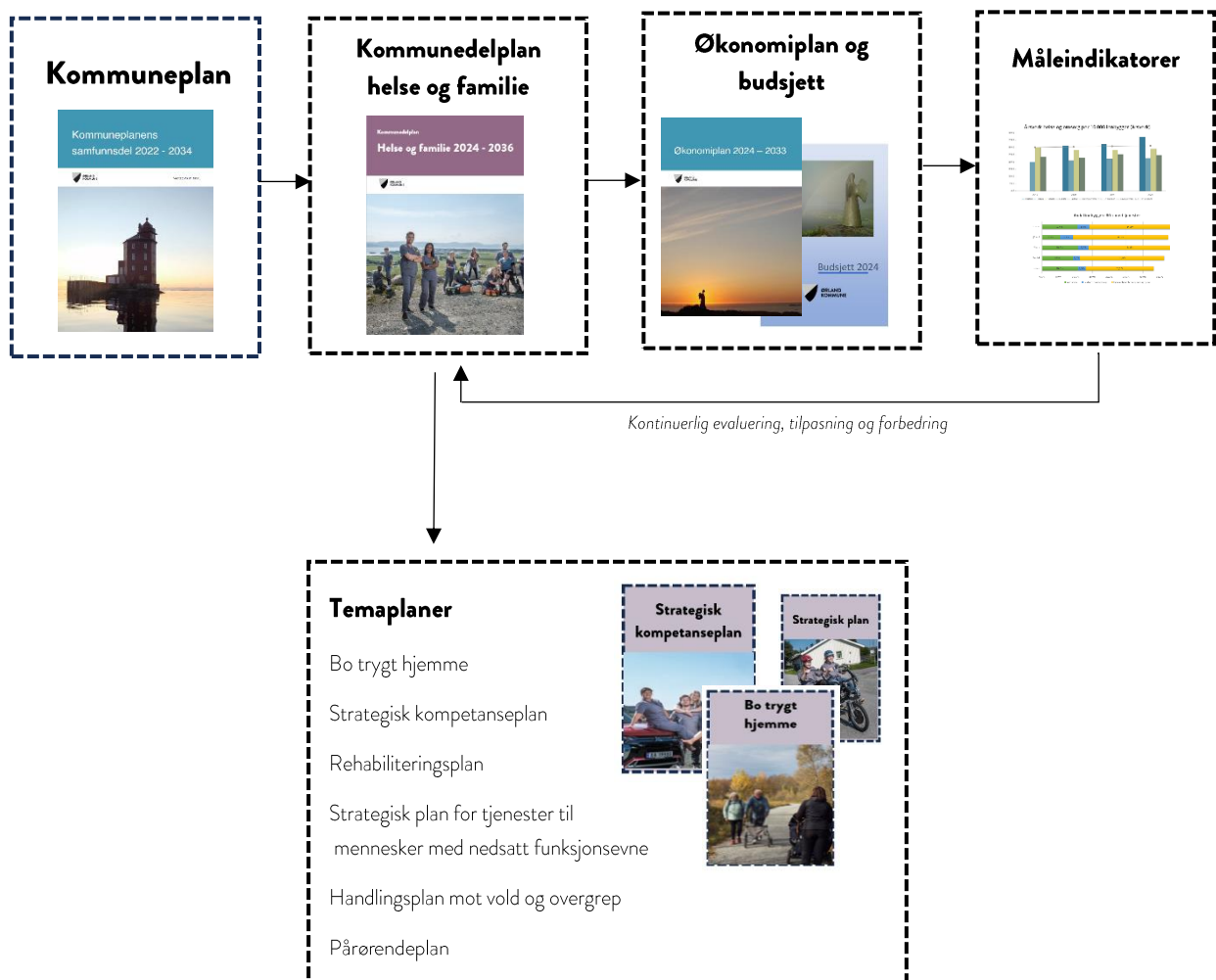
Mål	Derfor skal vi (strategi)	
<p>Ørland 2034 er klimanøytral</p> <p>Ørland kommune har satt seg ambisiøse klimamål frem mot 2034, hvor Ørland skal være en foregangskommune for hvordan en distriktskommune kan jobbe mot klimanøytralitet.</p> <p>Helse- og familietjenestene i Ørland er en av de største sektorene i kommunen med antall ansatte, brukere og bygningsmasse, dermed også en av sektorene med høyest klimagassutslipp. For å oppnå mål om klimanøytral kommune er vi helt avhengig av at hele kommuneorganisasjonen jobber sammen for å nå målet, og helse og familie skal være en viktig samarbeidspart i dette arbeidet.</p>	A	Prioritere grønne transportalternativer for ansatte og pasienter, for eksempel elektriske kjøretøy, kollektivtransport, sykkel eller gåing
	B	Redusere matsvinn, forbruk av engangsartikler og materialer i helse og familie ved å fremme gjenbruk, resirkulering og bærekraftige innkjøpspraksiser
	C	Samarbeide med lokale gårdbrukere og andelsjordbruk for å sikre tilgang til ferske, lokale råvarer til kjøkkenet på sykehjemmene
	D	Implementere digitale løsninger og digital hjemmeoppfølging for å redusere behovet for fysiske besøk og dermed transportutslipp
	E	Engasjere ansatte, brukere, pårørende og lokalsamfunnet i bevisstgjøringskampanjer for å fremme klimavennlige vaner og valg
Dette følger vi med på (måleindikatorer)		
<ul style="list-style-type: none"> • Antall elbil/hybrid • Energiforbruk i helseinstitusjoner og øvrige kommunale helsetjenester 	<ul style="list-style-type: none"> • Matsvinn • Kildesortering 	

Veien videre

Fra mål og strategier til konkrete tiltak

Når kommunedelplan for helse og familie er vedtatt i kommunestyret starter det virkelige arbeidet – det er da mål skal realiseres og strategier settes til live gjennom konkretisering og tiltak. Dette legges til økonomiplan med tilhørende budsjett som rulleres årlig. Det blir utarbeidet egne temaplaner for områder det er behov for en ekstra innsats på.

Fotokreditering kommunedelplan

Håkon Borgen (forside, bilder s. 3, 8, 9)

Mari Lauvheim Lyshaug (s. 2)

Børge Solem / godsagt (s. 8)

